

V této kapitole nabízíme ukázky, které zachycují dobovou skutečnost co nejkomplexněji, ačkoliv se stále jedná spíše o krátké klipy. Soubor obsahuje 19 filmových scén, jež mají charakter drobných sevřených příběhů, v nichž „o něco běží“ (interrupční komise). Dílčí společenské jevy, které ilustrujeme v první kapitole, jsou zde zasazeny do širších souvislostí. Do dobových reálií se promítá konkrétní lidské jednání, v drobných zápletkách vystupuje vždy více aktérů, střetávají se zde různé hodnoty, postoje a modely jednání (pokus o emigraci, dvojí pravda). Zejména ukázky z hraných filmů nepředstavují historickou skutečnost zjednodušeně, ale nabízejí se jako modelové poznávací situace (možné světy), v jejichž rámci mohou žáci „vidět minulost“ komplexně. Škála postojů, které mohou žáci k probírané látce zaujímat, se díky drobnému filmovému příběhu rozšiřuje. Nejde již „jen“ o motivaci žáků, o ilustraci k výkladu, o nastolení problémových otázek a rozvíjení analytických a interpretačních dovedností jako v předchozích kapitolách. Nabízené ukázky otevírají prostor pro vlastní tvůrčí práci. Toto zaměření podporuje i doplňkový materiál a připojené otázky a úkoly. Žáci zaujmají postoj k jednání jednotlivých aktérů, hodnotí je s vědomím toho, že toto jednání bylo determinováno historickými okolnostmi. Uvědomují si, že dobový společenský, kulturní, politický i hospodářský kontext jednání ovlivňuje, a zamýšlí se jak. Tento modelový prožitek sociální praxe v historickém prostředí doby 70. a 80. let prohlubuje sociální dovednosti žáků a aktualizuje dějepisné poznání ve vztahu k dnešní společnosti. Odlišná tvářnost minulosti zde slouží též k promyšlení a kritické reflexi stávající společnosti a odpovídající sociální praxe.

Práce s krátkými filmovými příběhy, které prezentují minulost v podobě modelového (možného) světa, je metodicky nejnáročnější. Učitel by si měl předem vymezit očekávané výstupy. Mají-li žáci odpovědně hodnotit postoje účastníků historických událostí, předpokládá to hlubší obeznámenost s dobou 70. a 80. let. Doporučujeme začínat postupně od ilustrativních ukázek a přes složitější problémová témata a práci se srovnávacími kompozicemi dospět až k hodnocení. Žáci postupně rozvíjejí znalosti a dovednosti, které pak mohou v rámci hodnocení samostatně a tvůrčím způsobem uplatnit. Učitel hraje roli mediátora, vede diskusi, v jejímž rámci žáci kultivují vlastní postoje, reflektují společensky sdílené hodnoty a v interakci s nimi si utvářejí vlastní etické normy.